

RJEČNIK KAKAV SMO DUGO ČEKALI

Milica Gačić

*ENGLESKO-HRVATSKI RJEČNIK PRAVA, MEĐUNARODNIH
ODNOSA KRIMINALISTIKE I FORENZIČNIH ZNANOSTI,
KRIMINOLOGIJE I SIGURNOSTI (ENGLISH-CROATIAN
DICTIONARY OF LAW, INTERNATIONAL RELATIONS, CRIMINAL
INVESTIGATION & JUSTICE, CRIMINOLOGY & SECURITY).*

(Naklada Ljevak, Zagreb, 2004.)

U doba interneta i globalizacije međunarodnih gospodarskih i političkih odnosa, poznavanje stranih kultura i jezika nužno je za uspješnu karijeru kao nikada do sada. Neznanje stranih jezika nesumnjivo je glavna prepreka profesionalnoj i osobnoj mobilnosti, što je davno usvojeno načelo u EU. Rječnici su neprocjenjivo i neiscrpno blago bez kojih ni učenje jezika niti njegovo daljnje sustavno korištenje ne bi bilo moguće.

Hrvatska je javnost **Englesko-hrvatskim rječnikom prava, međunarodnih odnosa, kriminalistike i forenzičnih znanosti, kriminologije i sigurnosti** prof. dr. sc. Milice Gačić u izdanju Naklade Ljevak, u pravom trenutku, dobila izuzetno leksikografsko djelo za područja koja u leksikološkom smislu predstavljaju tolik izazov da gotovo nevjerojatno zvuči mogućnost da se pojedinac s njima uhvati u koštac sam u tolikom opsegu. Ta područja su međusobno bliska po tome što se često zajedno koriste i prožimaju u upotrebi, ali po nomenklaturi znanosti kojima pri-

padaju ona su raznorodna (na primjer samo kriminalistika obuhvaća pravne pojmove, pojmove iz prirodnih, tehničkih, biomedicinskih i ekonomskih znanosti). Međutim u rječniku je upravo zbog toga obuhvaćena potrebna građa iz svakoga od šest znanstvenih područja (ima tu, uz već navedeno, fizike, tehnike, farmacije i drugoga), iako je društveno područje dominirajuće. Međunarodni i ekonomsko-poslovni odnosi također dominiraju svim područjima, pa su izvanredno korisni u okružju drugih obrađenih disciplina.

Englesko-hrvatski rječnik prava, međunarodnih odnosa, kriminalistike i forenzičnih znanosti, kriminologije i sigurnosti jest veliki dvojezični rječnik s preko 128.400 obuhvaćenih leksičkih jedinica. Ta opsežna građa izložena je na 1.510 sitno ali pregledno otisnutih stranica. Autorica se (jer je između ostaloga radila i grafičku obradu natuknica) opredijelila za jednostavnu strukturu izgleda natuknice. Atraktivnu i suvremenu vanjsku opremu rječnika riješio je Boris Ljubičić. Možda je jedino druge discipline koje su

u rječniku zastupljene isto kao i pravo trebalo grafički jače istaknuti na naslovnici, ali s obzirom na razlike između hrvatskoga i anglosaksonskoga pravnog sustava, možda je baš na tom području autorica imala i najteži zadatak kao leksikolog.

Rječnici danas pretežito nastaju tako da se uzme neki postojeći (jednojezični ili dvojezični) rječnik i da ga se ili prevede ili nadogradi. Autorica je ispravno procijenila da zbog civilizacijskih razlika takav pristup, na području koje je ona interdisciplinarno zahvatila, ne bi funkcionirao tako dobro kao metoda prikupljanja građe. No, to je zahtijevalo poseban trud autorice, ne samo na prikupljanju građe već na temeljitom izučavanju tih područja i na hrvatskom i na engleskom jeziku (a kako sama navodi u Predgovoru, kad je bilo nedoumica, služila se izvorima na njemačkom i francuskom), pa joj se ovdje za to iskazuje posebno priznanje. Autorica je prvi autor koji je krajem 70-ih i početkom 80-ih godina na području jugoistočne Europe počela koristiti metode korpusne lingvistike i rezultati takve obrade jezične građe vidljivi su u više djela koja je objavila, a posebice u ovom rječniku.

Autorica je napisala vrlo instruktivan Predgovor u kojem je uz ispričanu priču o radu na rječniku, objasnila i definirala područja obrađena u rječniku, kako je nastao rječnik, objasnila je leksičku građu izraženu kroz rječničke natuknice: **glavne natuknice** (otisnute debelim slovima) i **kolokacije i frazeme** (otisnute kosim debelim slovima). U dijelu Predgovora pod naslovom Kategorije leksičkih jedinica obrađenih u rječniku, autorica daje iscrpno lingvističko objašnjenje za

leksikografske postupke, kao i uvid u neke leksikološke izazove s kojima se susretala. Kao posebnu odliku ovoga rječnika treba naglasiti jednostavnost korištenja. Nema puno upućivanja na druge natuknice (osim kad za to postoje opravdani razlozi kao što je neposredna blizina jedne i druge natuknice, npr. kad se s *offense* upućuje na *offence*, ili kad se radi o nepravilnim oblicima), čime se ponešto može uštedjeti na prostoru u rječniku, ali jako oduzima vrijeme korisniku. Iako upotrebu rječnika nije potrebno suviše objašnjavati s obzirom na njegovu jednostavnost, ali u hrvatskoj leksikografiji (i možda ne samo u hrvatskoj) prvi put upotrijebljenu strukturu natuknica, autorica daje korisne upute. Posebno su važne one koje objašnjavaju tumačenje leksičkih jedinica koje u sebi sadrže zarez. Odjeljivanje različitih značenja kod višeznačnih leksičkih jedinica dosljedno je provedeno rabljenjem interpunkcijske oznake točka-zarez (;). Na primjer:

location mjesto, lokacija; kretanje, raspored, smještaj, položaj, razmještaj, pronalaženje, smještanje, stavljanje, postavljanje; naselje, naseobina, stanište; (AmE) utvrđivanje međa; (AuE) zemljoposjed, farma; (SAE) odvojeno crnačko predgrađe; iznajmljivanje, davanje u zakup, izdavanje

location monitoring systems (non-patrol) sustav nadzora određene lokacije (nekorištenjem patrola)

location monitoring systems (patrol) sustav nadzora određene lokacije (korištenjem patrola)

location of items pronalaženje predmeta

location of mines pronalaženje mina, položaj mina

location of occurrence mjesto događaja

location of rooms određivanje prostorija

location of the crime mjesto počinjenja kaznenoga djela

location permit lokacijska dozvola

location, geographical mjesto, geografska lokacija

location, remote udaljeno područje

location, secure sigurno mjesto

location, undisclosed nepoznato mjesto, neobjavljeno mjesto, neotkrivena lokacija

Vidimo da je, kad je to leksički opravdano, označena jezična varijanta ili porijeklo leksičke jedinice (BrE, AmE, AuE, SAE itd. Značenje kratica posebno je objašnjeno nakon Predgovora.). Često se u zagradi označava uže područje na koje se značenje odnosi, kao na primjer značenje *rally* na području trgovinskih odnosa (označeno s *com.*).

rally (pl. *rallies*) okupljanje, skupljanje; skup, zbor, sastanak, politički skup, javno okupljanje, miting, (AmE) veliki politički zbor; jačanje, prikupljanje snage, oporavljanje, oporavak; (*com.*) skakanje, nagli porast; gužva, vrev

Korisniku rječnik daje niz informacija važnih za jezičnu upotrebu. To dobro ilustrira segment iz natuknice *border*:

border granica (administrativna: države, županije, općine; ne koristi se figurativno), međa, pogranično područje,

krajina, granična crta; rub, obrub, gajtan

Border, the (BrE) granica između Engleske i Škotske; (AmE) granica između SAD i Meksika

Ne opterećujući natuknicu podacima koje prosječni korisnici rječnika ne rabe, autorica iscrpnim navođenjem hrvatskih značenja pruža korisnicima alat za prevođenje sadržaja različitih registara i stilova u područjima koja je obradila, pa se građom jednako mogu koristiti stručnjaci obuhvaćenih područja, prevoditelji i lingvisti.

Glavne odlike rječnika su bogato navođenje kolokacija (riječi koje se uobičajeno koriste zajedno) i frazema. Ta građa u nedostatku hrvatsko-engleskog rječnika izrazito pomaže, osobito pri prevođenju na engleski jezik, npr.

magic magičan, čaroban

magic bullet magično rješenje, magična formula

magic mushrooms halucinogene gljive

Izuzetno je naglašeno razlikovanje značenja u množini i jednini ukoliko postoji:

excess prekomjernost, višak, prekoračenje

excesses ekscesi, ispadi

distribution of power prijenos energije, raspored snage, distribucija moći

distribution of powers (ras) podjela vlasti

Istaknute su mnoge razlike u značenju prema upotrebi člana:

in the balance neodlučan

in balance uravnotežen

in a fog u nedoumici, u magli, zbunjen

in fog po magli

Na ranije navedenom primjeru *border* vidi se da je sustavno obrađeno razlikovno značenje rabljenja velikoga slova. Niz takvih primjera educira prevoditelje da pripaze na te razlike čak kad se u rječniku ne nalazi značenje koje traže.

Rječnik obuhvaća zaista suvremenu građu, jer autorica svojim svakodnevnim prikupljanjem građe neumorno prati i bilježi sve inovacije, a jezična je produkcija izuzetno aktivna. Tako su, na primjer, uvršteni i izrazi kao *CNN effect*, *cremains*, *metrosexual*, *militainment*, *phising*, *pomosexual* i slični koji su tek u posljednju godinu dana ušli u širu upotrebu i još nisu uneseni niti u jednojezične rječnike engleskoga jezika. Isto su tako zabilježene nove upotrebe i značenja ranije postojećih riječi, a mnoge riječi za koje se činilo da su im u postojećim rječnicima obrađena sva značenja, u ovom su rječniku dobile nova značenja.

Velikim dijelom obuhvaćenih struka bavim se preko dvadeset godina i gotovo sam isto toliko godina iz neposredne blizine pratila rad na ovome rječniku. Moram reći da je **Englesko-hrvatski rječnik prava, međunarodnih odnosa,**

kriminalistike i forenzičnih znanosti, kriminologije i sigurnosti u potpunosti ispunio moja očekivanja. Ako je rječnik onoliko dobar koliko ga dobrim smatraju njegovi korisnici, koristeći ovaj rječnik od kada je izašao, uvjerila sam se da smo dobili djelo koje je teško nadmašivo u izvedbi jednoga čovjeka i iskreno ga i najtoplije preporučujem svima. Autorica je kao jednako dobar lingvist teoretičar i pragmatičar predvidjela moguće potrebe različitih profila budućih korisnika. Koristan je na svakom radnom stolu i u svakoj biblioteci, bilo da ste prevoditelj (stručni ili književni), pravnik, jezični stručnjak, diplomat, politolog, državni službenik ili javni dužnosnik, ako radite u stranom predstavništvu, ako ste uključeni u procese europskih integracija i međunarodnih odnosa, novinar, kriminalist, kriminolog, policajac, ekonomist, student ili jednostavno želite imati pouzdan interdisciplinarni priručnik za engleski jezik. Na kraju željela bih još samo naglasiti da bi bilo dobro da se autorici prof. dr. sc. Milici Gačić stvore uvjeti da se što prije izradi i hrvatsko-engleska verzija rječnika koja je zaista prijeko potrebna, a bila bi ogromna društvena šteta ne iskoristiti vrelo građe koje postoji u ovom rječniku i spoznaje kojima autorica raspolaže.

Tajana Bašić